

SOFI OKSANEN

Mansikkapaikka

**OPPI-
MATERIAALI**
toiselle asteelle

KUVA MITRO HÄRKÖNEN

OPETUSMATERIAALIT 2024

KANSALLISTEATTERI
Yleisötyö

Mansikkapaikka

Oppimateriaali

Oppimateriaalin ovat laatineet **Eveliina Ventelä** (Herttoniemen yhteiskoulu), **Satu Mäkinen** (Oulunkylän yhteiskoulu) ja **Marika Kesseli** (Oulunkylän yhteiskoulu). Oppimateriaali jakautuu kahteen osaan:

- 1) **Taustatietoa Mansikkapaikasta** (ennen esitystä)
 - 2) **Keskustelutehtäviä Mansikkapaikasta yhteisesti tai pienryhmissä** (esityksen jälkeen)
-

TAUSTATIETOA MANSIKKAPAIKASTA

Ennen esitystä, noin 30 min.

1. Tutustukaa Kansallisteatterin nettisivuihin ja tutkikaa, millaiseksi *Mansikkapaikkaa* kuvataan sivustolla.
2. Kansallisteatterin sivuilla on osio "Virta – katso ja kuuntele!", joka sisältää audio-visuaalista taustatietoa sekä Kansallisteatterista että esityksistä ja ylipäättään teatterista. Katsokaa *Mansikkapaikan* striimi, jossa haastateltavina ovat *Mansikkapaikan* käsikirjoittaja **Sofi Oksanen** ja ohjaaja **Mika Myllyaho**. Mitä odotuksia keskustelun pohjalta syntyy?
3. Selvittäkää ennakkoon esimerkiksi Wikipediasta, mikä on Kiovan Olga ja kuka on Jan Genrihovich Goland.
4. Tutkikaa vallankäyttöä toiminnallisesti seuraavan ohjeistuksen mukaisesti:
 - Muodostakaa keskusteluryhmät, joissa on 3–4 osallistujaa. Puhukaa siitä, millaisia valtasuhteita esimerkiksi omassa ympäristössä / suomalaisessa yhteiskunnassa / maailmassa on. Käykää läpi, millaisia vallan väärinkäyttöön liittyviä tilanteita voi olla.
 - Valitkaa yksi vallan väärinkäyttöön liittyvä tilanne ja tehkää siitä pysäytetty kuva (still-kuva).
 - Esittäkää kuvat toisille ryhmille ja tulkitkaa, mitä kuvissa voi nähdä.
 - Pohtikaa, miten oman pysäytyskuvan tilanteen voisi ratkaista. Esimerkiksi jos poliisi käyttää tilanteessa liiallista väkivaltaa, miten pitäisi toimia, ettei tilanne toistu?
 - Kootkaa yhteisesti ajatuksia siitä, miten vallan väärinkäyttöä voitaisiin estää ja kuinka mahdollista vallan väärinkäyttöön puuttuminen on.

Tarkkailutehtävä

Jakakaa tarkkailutehtävät pienryhmien kesken. Tarkkailutehtävä auttaa toisaalta keskittymään esitykseen ja toisaalta pohjustaa teatterikäynnin jälkeistä keskustelua.

- a) Millaisia miljöitä näyttämöllä on ja millaisin keinoin ne luodaan?
- b) Miten näytelmän kertomuksessa osoitetaan takaumat ja simultaanisuus eli se, miten asioita tapahtuu kahdessa paikassa yhtä aikaa?
- c) Mitä kuvia, tekstejä ja videoita eri pinnoille näyttämöllä heijastetaan? Mitä tehtäviä projisoinneilla on?
- d) Miten puvustus kuvaa roolihenkilöitä? Mitä stereotyyppistä puvustuksessa on? Mitä symbolista puvustuksessa on?
- e) Millaisia äänimaisemia näytelmään on luotu? Millaista musiikkia käytetään? Mitä kappaleita voi tunnistaa? Mikä äänten ja musiikin tehtävä esityksen kokonaisuudessa on?
- f) Mitä tapahtuu ensimmäisen ja toisen näytöksen aloitus- ja lopetuskohtauksissa? Millaisia ajatuksia ja tunteita ne herättävät?
- g) Esitys sisältää muun muassa seuraavanlaista sanastoa: *liberasti, pederasti, homosaatio, homopropaganda, ahdistelija, natorasti, ukronatsi, ukrofasisti, erikoisoperaatio, Venäjälle palautetut alueet, homovallankumous, homodesantti, seksuaalisairaat, sodomia, seksuaalipatologia, Helsingin apokalypsi, natorastiyökerho ja väestökato*. Ketkä sanastoa käyttävät? Missä tarkoituksessa niitä käytetään? Selvitä itsellesi ennakkoon tuntemattomat termit. Kaikille termeille selitystä ei löydy, mutta tarkoitus paljastuu esityksessä.
- h) Vastakkainasettelut aiheuttavat konflikteja. Mitä vastakkainasetteluja huomaat näytelmän aikana, ja mitkä ovat konfliktien syitä?

KESKUSTELUTEHTÄVIÄ MANSIKKAPAIKASTA YHTEISESTI TAI PIENRYHMISSÄ

Esityksen jälkeen, noin 60–75 min.

Keskustelutehtävät on jaettu viiteen eri aihepiiriin. On mahdollista keskittyä vain yhteen tai kahteen tai poimia mielekkäimpiä kysymyksiä eri aihepiireistä. Aihepiiri **Teatterikokemus** sisältää tarkkailutehtävien käsittelyn, joten se muodostaa pohjan muillekin keskusteluille.

Teatterikokemus

1. Puhukaa yhdessä siitä, mitä ajattelitte ja tunsitte esityksen aikana.
2. Esityksen tapahtumat alkavat 24.2.2022. Mitä tuona päivänä tapahtuu teatteri-esityksessä? Mitä itse muistatte tuosta päivästä?
3. Keskustelkaa tarkkailutehtävien pohjalta.
4. Mitä seuraavilla kohdilla tarkoitettiin esityksessä:
 - a) VILLE: *Luuletko sinä, että minä en tajua? Että sinä olet ihan samanlainen kuin minä? Miten helvetissä sinä pystyt tuohon?*
PSYKIATRI: *Ville. Kuka tahansa pystyy mihin tahansa oikeissa olosuhteissa. Se erottaa ihmiset eläimistä.*
 - b) ALINA (mummolle ja äidille): *Ja sitten vielä ihmettelette sitä, miksi minä olin mukana Marja-Matin rikostutkinnassa! Ikään kuin TE olisitte unohtaneet, miksi ihmiset lähtivät mukaan vallankumoukseen Ukrainassa! Kaikki halusivat eroon korruptiosta! Minkä vuoksi me Suomen poliisit oikein käydään siellä kouluttamassa Ukrainan uutta poliisia? Juuri tuon vuoksi. Tiedätkö, jos vallankumous Ukrainassa olisi ollut teidän kaltaisten ihmisten harteilla, se ei olisi koskaan onnistunut.*
5. *Mansikkapaikka* kertoo kolmen sukupolven ja kolmen kansallisuuden ihmisistä. Miten heidän suhtautumistapansa esimerkiksi ihmisoikeuksiin, mediaan ja Venäjään eroavat?
6. Mihin teatteriesitys mielestänne pyrkii?
7. Sofi Oksanen kertoo Kansallisteatterilla järjestetyssä keskustelutilaisuudessa, että näytelmätekstin kirjoittamisen aloittamisesta valmiiseen ensi-iltaan menee useita vuosia. Jos kirjoittaisitte näytelmän aiheista (ihmiskauppa, Ukrainan sota, homoseksuaalisuus, Venäjän tilanne) nyt, mitä uutta tekstiin voisi sisältyä?

Valta ja väkivalta

1. Etsikää määritelmät väkivallan eri muodoille: fyysinen, henkinen ja rakenteellinen väkivalta, taloudellinen ja kulttuurinen väkivalta. Miten erilaiset väkivallan muodot näkyvät näytelmässä?
2. Millaisin teatterin keinoin valtasuhteita tuodaan esityksessä näkyväksi?
3. Kieli ylläpitää ja luo valta-asetelmia. Miten tämä väite näkyy näytelmässä?
4. Vastakkainasettelut meihin ja muihin ylläpitävät valta-asetelmia ja aiheuttavat konflikteja: mitä vastakkainasetteluja näytelmästä löytyy? Kiinnittäkää huomiota esimerkiksi ihmisiin, ihmisryhmiin, arvoihin, ajattelutapoihin ja ideologioihin. Merkitkää eri osapuolet eri post it -lapuille ja kiinnittäkää ne seinälle kaikkien nähtäväksi.
5. Propaganda tarkoittaa vahvaa vaikuttamista suuriin ihmisjoukkoihin. Ylen sivustolla on esitelty propagandan tyypillisiä tekniikoita [Kaunistelua, valikointia ja suoraa valehtelua – seitsemän faktaa propagandasta | Media- ja digitaidot | Oppiminen | yle.fi](#)
Mitä tekniikoita psykiatri käyttää?
6. *Helsingin Sanomissa* 27.2.2024 ilmestyi **Pekka Hakalan** artikkeli ”Venäjän aivopesty Z-sukupolvi toistaa murhanhimoisia iskulauseita”. Millaisin keinoin venäläisnuoret kasvatetaan uskomaan oman kansan ylivertaisuuteen ja oikeuttamaan väkivallan? Miten artikkelissa haastatellun **Ian Garnerin** mukaan länsimaiden ihmiset voivat yrittää vaikuttaa venäläisnuorten asenteisiin?
7. Etsikää sosiaalisesta mediasta Putinia kritisovia meemejä. Mihin näkökulmiin niissä tartutaan?

8. Käsitelkää valtasuhteita toiminnallisesti.

- Palauttakaa pienryhmissä näytelmän kohtauksia mieleen ja valitkaa sellainen tilanne, jossa tulee esiin henkilöiden välinen valtasuhde.
- Toteuttakaa tilannekuva valitsemastanne hetkestä.
- Käykää tilannekuvat läpi yksi kerrallaan. Muut kertovat, mitä kuvassa näkevät.
- Jos ryhmiltä tulee tilannekuvia samoista kohtauksista, keskustelkaa siitä, miksi juuri valittu kohtaaminen jäi mieleen.

Sukupuoliroolit ja homoseksuaalisuus

1. Millaisina äiti, mummo, Masha ja psykiatri näkevät hyväksyttävät naisen ja miehen roolit?
2. Mistä homoseksuaalisuus heidän mielestään johtuu?
3. Millaisia asenteita äidillä, mummolla, Mashalla, psykiatrilla ja Venäjän tv:ssä haastatelluilla on homoseksuaalisuutta kohtaan? Mitä seurauksia homoseksuaalisuudella heidän mielestään on?
4. Mikä on Alinan ja Villen suhtautumistapa homoseksuaalisuuteen?
5. Miten teatteriesitys suhtautuu homoseksuaalisuuteen? Kiinnitä huomiosi näytelmän loppukohtaukseen.
6. *Helsingin Sanomissa* 23.2.2024 julkaistu **Minttu Mikkosen** artikkeli ”Median puhetapa on yksi syy sille, miksi presidentin homoseksuaalisuus olisi niin monelle ongelma, sanoo tutkija” esittää yhden syyn Suomen vanhakantaiselle suhtautumiselle homoseksuaalisuuteen. Artikkelin on luettavissa *Helsingin Sanomien* tilaajille. Voit perehtyä myös muihin aiheita käsitteleviin uutisiin ja artikkeleihin. Mistä mielestäsi johtuu, että suomalaisten asenteet seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä kohtaan näyttävät olevan kielteisempiä kuin muualla Euroopassa?
7. Lue *Helsingin Sanomissa* 3.3.2024 ilmestynyt **Sanna Kangasniemen** kirjoittama artikkeli ”Puhumisen voima ja viisi muuta oivallusta”, johon on haastateltu *Mansikkapaikassa* Villeä esittävää **Otto Rokkaa**. Näyttelijä Otto Rokka kertoo hyödyntäneensä omia kokemuksiaan roolityössä. Mitä eroa ja mitä yhteistä on roolihenkilö Villen ja näyttelijä Otto Rokan kokemuksilla? Artikkelin on löydettävissä Kansallisteatterin *Mansikkapaikkaa* käsittelevältä sivustolta.

Venäjän representaatiot

- Millaisia tuttuja, stereotyyppisiä kuvia Venäjästä nähdään näyttämöllä?
- Ohessa on näytelmässä esitettyjä väitteitä. Miten väitteiden uskottavuuteen vaikuttaa se, että ne esitetään **a)** näytelmässä **b)** sanomalehdessä **c)** sosiaalisessa mediassa **d)** tietokirjassa? Mitkä väitteistä ovat mielestäsi ovat uskottavan kuuloisia, mitkä liian absurdeja ollakseen totta? (Käsittääksemme kaikki väitteistä ovat totta.) Miten tieto siitä, että kaikki on totta, vaikuttaa käsityksiisi Venäjästä ja Venäjän ihmisoikeustilanteesta?

Venäjällä voi ostaa tenttituloksia.

Ukrainan sodassa on käytetty venäläissotilaiden haavojen veren tyrehdytyksessä terveystiteitä ja tamponeja ja psykologit ovat suorittaneet amputointeja.

Ukrainalaislapsia on viety Venäjälle venäläistettäväksi.

Mielenterveyshoidoissa on käytetty sähköshokkeja.

Jan Gollandilla on yhteyksiä KGB:hen.

Poliisit järjestävät Venäjällä homosafareja.

Tsetseenit saattavat tappaa homoseksuaalit lapsensa.

Venäjän federaation terveysturvasto tukee eheytyshoitoja.

On ollut olemassa diagnooseja, joilla ei lähetetä rintamalle.

Kritisoijat ovat lähteneet maasta ennen Ukrainan sotaa.

Toisinajattelijoita murhautetaan Venäjän ulkopuolellakin.

Sotaan on lähetetty paperittomia miehiä.

- Näytelmän ohjaaja Mika Myllyaho totesi MTV:n uutisissa, että *Mansikkapaikan* psykiatri on kuva diktaattorista ja diktatuurista. Miten tämän väitteen voi perustella psykiatrin puheiden, toiminnan ja käyttäytymisen perusteella?

Puhtoinen Suomi?

- Miten pyyteetön on marjatilin Ukrainan avustusoperaatio?
- Mitä tiedät vierastyövoiman käytöstä ja ihmiskaupasta Suomessa, esimerkiksi maataloilla ja ravintoloissa?
- Millaisena esityksessä nähdään maaseudun tulevaisuus?
- Mieti, mitä varten esityksessä rinnastetaan Suomen ja Venäjän ihmisoikeusloukkaukset. Mitä samaa ja erilaista niissä on?
- Pohdi isän hahmoa teatteriesityksessä. Millainen hän on? Mitä hän tekee? Mitä hän ei tee? Millä tavoin perheen isän voi nähdä edustavan Suomea?

Lukuvinkkejä

Jessikka Aro: *Putinin maailmansota: Venäjän salaiset operaatiot Lännen tuhoamiseksi* (tulossa toukokuussa 2024)

Jessikka Aro (2019): *Putinin trollit*

Ian Garner (2024): *Z-sukupolvi: Venäjän fasistiset nuoriso- ja lapsisotilaat*

Pertti Koistinen ja Ilpo Salonen (2022): *Ukrainan sota ja maailma sen jälkeen – Sota, rikos ja sovitus*

Sofi Oksanen (2023): *Samaan virtaan, Putinin sota naisia vastaan*